

Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe Sözlük içerisinde yer alan kelime anlamına göre yolsuzluk; usulsüzlük, bir yetkiyi veya görevi kötüye kullanma, suiistimal, yolsuz olma durumu ve parasızlık şeklinde tanımlanmaktadır (Türk Dil Kurumu [TDK], 2023). Yolsuzluk teriminin İngilizce karşılığı da “corruption” veya “bribery” olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu terimlerden ilki olan “corruption”, dürüstlüğü, yasalara uymayı ve etik değerleri ihlal eden kötü niyetli faaliyetleri ifade ederken; “bribery” ise özellikle rüşvet verme veya almayı vurgular. Latince ise “corrumpere” kelimesinden gelen yolsuzluk; kuraldışı davranmak, dağıtmak, ihlal etmek, yıkmak anlamına gelmektedir (Gedikli, 2011: 170).

Yolsuzluk, genel anlamda yetkili kimselerin veya kamu görevlilerinin yasa dışı ve kötü niyetli olarak pozisyonlarını, görevlerini veya kamu kaynaklarını kişisel kazanç sağlamak yahut başkalarının çıkarlarına hizmet etmek amacıyla kullanması anlamına gelmektedir. Bu, zimmete para geçirme, sahtekârlık, usulsüzlük, görevi kötüye kullanma, rüşvet ve diğer yasa dışı faaliyetleri içerebilir.

Yolsuzluk üzerine yapılan literatür incelendiğinde, kavramı ilk ele alan akademik çalışmalardan McMullan (1961, 183-184) yolsuzluğu, bir kamu personelinin geçerli sebepleri olmaksızın yasal takdir yetkisini kullanması veya yapmakla sorumlu olduğu herhangi bir görevini para yahut nakdi değer taşıyan hediyeler karşılığında yerine getirmesi ya da yapmamak ile yükümlü olduğu herhangi bir şeyi yapması olarak tanımlamaktadır. Yolsuzluk kavramına farklı bir bakış açısı sunan Bayley (1966: 720) ise her ne kadar rüşvet ile bağdaştırılan bir olgu olsa da yolsuzluğun yalnızca parasal olmayacağını, yetki ve güç unsurlarının parasal değer taşımayan amaçlar doğrultusunda kullanılmasının da benzer şekilde yolsuzluk olarak tanımlanabileceğini belirtmiştir. Huntington (1968: 59)’a göre de özel gayelere hizmet etmek için kamu görevlilerinin, kabul görmüş olan kurallardan sapan eylemlerine yolsuzluk denmektedir. Becker ve Stigler (1974: 1-18) ise yolsuzluğu, “rüşvet” çerçevesinde ele alırken, piyasa açısından yolsuzluğun etkilerine ve yasayı kötüye kullanma konularına odaklanmaktadır. Çulpan (1980: 34)’a göre ise yolsuzluk, kamu görevlilerinin görev ve yetkileri dışında kalan işlemleri ifa etmeleri ya da hali hazırda yapmakla yükümlü olduğu işlemleri normal sürecine kıyasla hızlandırmaları karşılığında çıkar elde etmeleri şeklinde tanımlanmaktadır. Bir başka çalışmada yolsuzluk, maddi veya maddi olmayan menfaatler için kamu personelinin kamusal yetkilerini yasalara ve hukuksal düzenlemelere uygun olmayan şekillerde kullanması, olarak tanımlanmaktadır (Berkman, 1983: 9). Shleifer ve Vishny ise yolsuzluğu yönetsel açıdan ele almış ve kamu personellerinin şahsi kazanç elde etmek amacıyla mülkiyeti devlete ait olan kamu mallarını satması olarak tanımlamıştır (Shleifer ve Vishny, 1993: 599). Öte yandan yolsuzluk, kötü niyetli ve kasıtlı olarak kamu kaynaklarının etkili ve doğru bir biçimde kullanılmasını engelleyen bir eylem; diğer bir ifade ile toplumsal faydaya hizmet etmesi gereken kaynakların şahsi çıkarlar için kullanılmasıdır ki bu da toplumun genelinden ziyade kişilerin lehine olan bir durumdur (Korkusuz, 2000: 80). Yolsuzluk, Kamu Yönetim Sözlüğü tanımına göre ise toplum genelinde kuralları ihlal eden, düzeni bozan, etik dışı iş ve davranışlardır.